

**ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА
НАСТАВНИЦИТЕ И РОЛЯТА ИМ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО
РАЗВИТИЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ**

Пенка Иванова

*Тракийски университет – Медицински факултет
Катедра „Здравни грижи“*

**PEDAGOGICAL COMPETENCE OF MENTORS AND THEIR
ROLE IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF STUDENTS
IN HEALTH CARE**

Ivanova Penka

*Trakia University – Faculty of Medicine
Department of Healthcare*

Резюме: Преподаването е важен аспект от дейността на специалистите по здравни грижи. Изследването цели да се разкрият факторите, определящи менторските компетенции на работещите в клиничната база.

Ключови думи: наставници, педагогическа компетентност, студенти по здравни грижи

Abstract: Teaching is an important aspect of the health care professionals. The study aims to reveal the determinants mentoring skills of those working in clinical basis.

Key words: mentors, pedagogical competence, students in health care

Въведение

Преподаването е важен аспект от дейността на специалистите по здравни грижи. Качествените наставници, които притежават определена образователна компетентност са в състояние значително да повлияват обучението на здравните специалисти и насърчават новопостъпилите. Във връзка с недостига на квалифицирани медицински специалисти, много често обучението на студентите в реална среда се подпомага от медицински сестри с малък клиничен опит, които едновременно с това продължават да полагат грижи за пациентите в стационара.

Практическата подготовка включва извънаудиторни учебни форми: клинична практика, при която студентите участват в процеса на обучение под ръководство на преподавател или наставник и преддипломен стаж, където самостоятелно решават практически задачи в реална клинична среда, под ръководството на наставник. Както посочва С. Кючукова, „... педагогическите качества на тюторите трябва умело да се съчетаят с учебните интереси на студентите и техните индивидуални характеристики. Всичко това трябва да бъде базирано на съмовъзпитанието и самодейността като важна предпоставка за личностното усъвършенстване на всеки студент. Необходимо е и да бъдат отчетени спецификите на клиничната работа в медицински и педагогич-

чески план, които пряко и косвено повлияват учебният процес и усвояването на нови знания и практически умения.”[2,с.267]

Всеки обучаван може да разкрие своя потенциал, ако срещне подкрепата на поопитен колега или наставник, който влияе не само върху професионалното, но и върху личностното му израстване.

Цел: Да се разкрият факторите, определящи менторските компетенции на работещите в клиничната база.

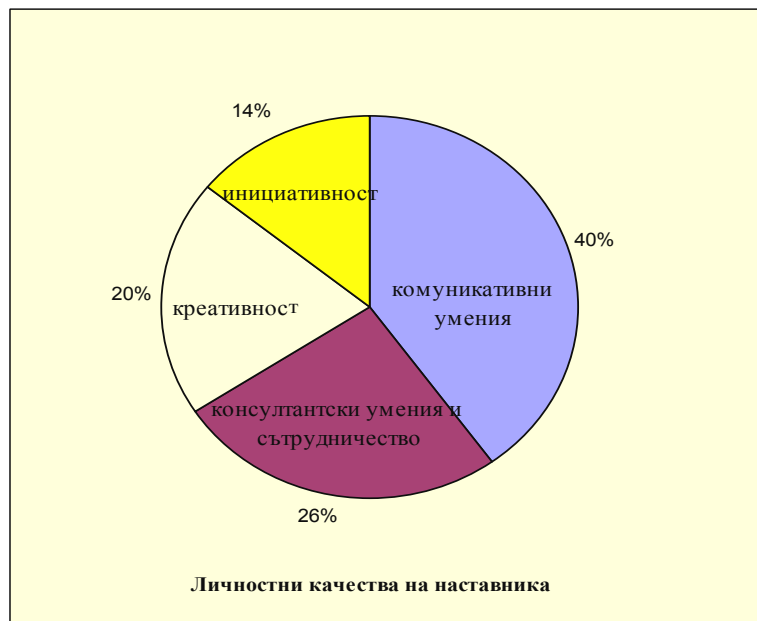
Материал и методи

Анкетно проучване и интервю, относно поведение и нагласи за включване в образователна дейност със студенти по време на клинична практика и преддипломен стаж. Данните са събрани в периода от месец февруари до май, 2016 година. Сондирано е мнение на студенти, стажанти и специалисти по здравни грижи, включени в процеса на обучение по време на практиката и преддипломния стаж в клиничните бази.

Анализ и дискусия

Педагогическите умения не съществуват отделно от личността, която ги използва и в този смисъл важни за професионалния труд на наставника са неговите личностни качества, с които увлича, упражнява контрол и изисква от обучаваните при изпълнение на практическите задачи. Анкетираните 85 лица, определят като приоритетни следните, важни за менторската компетентност на наставника личностни качества: поставят на първо място, с най-висок процент 34 (40 %) комуникативните умения на наставника – гъвкаво използване на разнообразни способности за общуване, при отчитане на преживявания и очаквания, следвани от консултантски умения и сътрудничество 22(26 %) . На трето място 17(20 %) са посочили – креативност на наставника и само 12 (14%) – инициативност.(Фиг.1)

Фигура 1

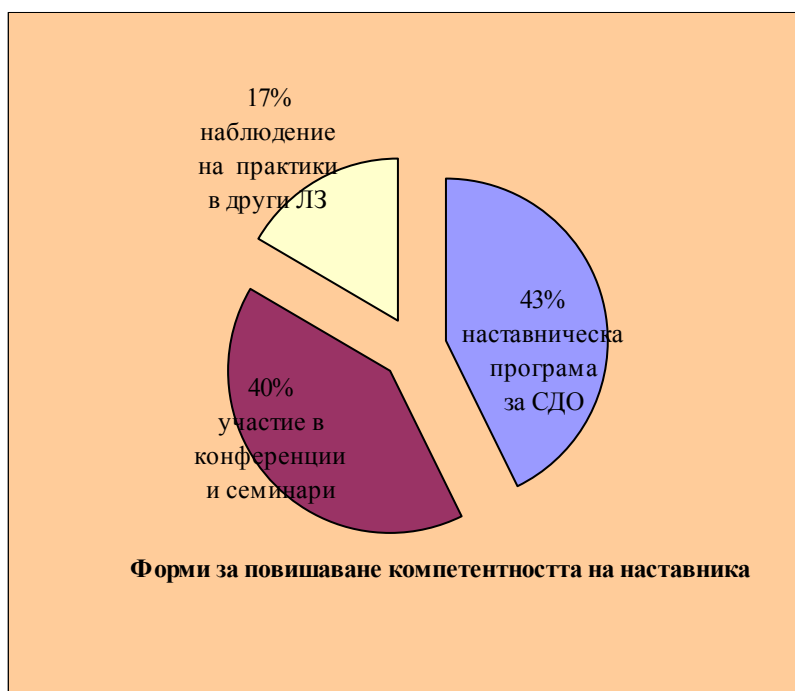

Студентите считат, че е необходимо да се изграждат отношения на равнопоставеност в часовете на клинична практика, за да не се превръщат в пасивни наблюдатели, което води до снижаване на интереса и липса на мотивация. Според изследванията, знанията и уменията на наставника, използването на интерактивни методи на обучение води до избягване на стреса, неувереността и нежеланието на студентите за работа.

Наставниците, като друга страна в процеса на обучение считат, че могат да въздействат, както на индивида, така и на групата, като при изграждане на доверие ще се намали нивото на стрес за обучаваните в реална клинична среда. Отговарят положително на въпроса: „Участвате ли в образователни курсове?“. Всички четат професионална литература и имат желание за усвояване на нови образователни технологии и повишаване на педагогическата компетентност, при прилагане на различни форми на обучение, които не са в конфликт с работата в клиниката. Обучението, основано на интерактивните технологии, надграждането на информацията по ефективен начин развива автономни функции и отговорност, работа в екип.

При посочени три форми за повишаване на педагогическата компетентност на наставника, най-голям брой точки (43%), са дадени за провеждане на наставническа програма за следдипломно обучение. На второ място по брой точки – (40%) е участието в конференции и семинари. Изследваните нямат наблюдение на наставническата дейност в други лечебни заведения, но са изявили желание за това. (Фиг.2)

Фигура 2

Компетентна е тази дейност на наставника, при която педагогическото общуване се реализира на достатъчно високо ниво, а студентите са активни личности, като се облекчава адаптацията на прехода от училищна в реална работна среда. Следователно, е важно наставника да се научи да използва всички нови образователни технологии в процеса на изграждане на автономност и компетентност у обучаваните. Програмите за следдипломно обучение на наставници могат да съдържат участие в образователни конференции и семинари (неформално образование), наблюдение на наставнически практики в други лечебни заведения, тренинги за усвояване и усъвършенстване на медико-педагогически умения. Квалификацията на наставника е важна, за да не се допуска студентите и стажантите да развият усещане за познавателно превъзходство над наставника.

Ползите за наставника са по отношение повишаване удовлетвореността от работата, развитие на професионални и управленски умения.

Изводи

Има необходимост от предлагане на различни форми за професионално развитие и продължаващо обучение на медицински специалисти, които не са в конфликт с клиничната работата, за осигуряване на компетентни наставници на разположение на висшето медицинско училище, които използват съвременни образователни технологии.

Регламентирани отговорностите на наставниците. Насърчаване на преподаването и обучението в клинични условия.

Ефективна работа с образователните институции, за подобряване на взаимодействието между висшето медицинско училище и базата за клинично обучение.

Литература

1. Али РА, Panther W (2008) Професионално развитие и ролята на наставничество. *Nursing Standard*. 22, 42, 35-39.
2. Кючукова, С., Медико-педагогически аспекти на клиничната практика, 34-та Научно-технологична сесия КОНТАКТ 2014, изд. ТЕМТО, С., 2014, с. 266-270, ISSN 1313-9134
3. Кючукова, С., Хр. Милчева, Мнението на наставниците – ключов фактор за подобряване на колабурацията между клиничните бази и висшето медицинско училище, XIII Международна научна конференция – Преподаване, учене и качество във висшето образование-2016, 17-18 юни, 2016, София, с. 418-422, ISBN 978-954-9432-70-1 (CD)
4. Наредба № 1 от 8 февруари 2011 г. За професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно. Издадена от Министерството на здравеопазването, Обн. ДВ. бр.15 от 18 Февруари 2011г.
5. Препоръка на Европейския парламент и на съвета от 23 април 2008 година за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот
6. Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година
7. The World Medical Association, International Code of Medical Ethics,
8. <http://wma.net/e/policy>.